

LA NORMALITZACIÓ DE LA DESCRIPCIÓ ARXIVÍSTICA

Christopher Kitching

*President de la Comissió Ad Hoc sobre
Estàndards Descriptius del Consell Internacional d'Arxius*

Els estàndards per a la descripció arxivística han estat objecte de tant debat professional en els darrers anys, que ni tan sols plantejaré la pregunta «són necessaris els estàndards?» Ja hem superat aquesta etapa. Però encara queden preguntes importants per respondre, com: quin tipus d'estàndards? quin grau d'estandardització? i a quin nivell: local, nacional o internacional?

Crec que les respostes d'aquestes preguntes depenen, en part, d'allò que es vol assolir a l'hora de bescanviar informació sobre arxius. L'estandardització total de la sortida de dades és quelcom inassolible i potser fins i tot no desitjable, i l'èxit de l'establiment i el control dels estàndards depèn en certa manera de la naturalesa dels sistemes ja instaurats per descriure fons i sèries arxivístics, per reunir tota la informació sobre els fons d'un únic dipòsit i per intentar de fer el mateix a un nivell superior, nacionalment i internacionalment.

Per si pensessin que sóc un escèptic, vull deixar clar des del començament que *crec* que els estàndards descriptius són importants, independentment de si el procés de descripció es gestiona manualment o mitjançant un ordinador; que *crec* que hem d'utilitzar els instruments que ens ofereix la informàtica per potenciar els processos de descripció i de recuperació, però que al mateix temps, hem de tenir cura de no esdevenir tan esclaus de l'ordinador que no ens adonem dels beneficis d'altres formes de recollida i recuperació de dades o que

descartem massa de pressa els instruments que aquestes formes ens poden oferir.

Les meves opinions es basaran en reflexions personals de tres etapes de la meua pròpia carrera professional: primer, a la Public Record Office de Londres; segon, a la Royal Commission on Historical Manuscripts (que entre altres coses és un centre d'informació que manté el National Register of Archives), i ja més recentment, com a president de la Comissió Ad Hoc sobre Estàndards Descriptius del Consell Internacional d'Arxius. En la segona part de la meua presentació, intentaré fer un esbós de la tasca d'aquesta comissió ad hoc. Aquesta triple experiència, que m'ha permès de treballar, primer, a un dipòsit individual, després, amb una base de dades nacional i, finalment, en el camp dels estàndards internacionals, m'encoratja per tractar aquests temes amb tots vostès. Espero fer preguntes que estimulin comparacions amb la seva pròpia experiència i que preparin el terreny per a una àmplia discussió.

Molt abans d'*haver vist* un ordinador, m'havien format per ordenar, interpretar i descriure documents originals segons la normativa de la Public Record Office; per descobrir tot el que fos possible sobre el creador o sobre la institució creadora, sobre l'objectiu dels documents descrits i la manera com havien estat ordenats i utilitzats pel creador; per garantir que s'empraven els termes tècnics correctes a l'hora de descriure'n la forma i els continguts; per establir la data o les dates; per verificar a

partir d'obres estàndard de referència l'ortografia correcta i la identitat moderna dels topònims, la forma correcta dels noms d'entitats corporatives... Si aleshores m'haguessin preguntat alguna cosa sobre els «punts d'accés» o sobre els «controls d'autoritat», no els hagués entès perquè els arxivers britànics no utilitzaven regularment —i de fet encara no ho fan— aquestes paraules, tot i que són ben conegudes pels bibliotecaris.

Recentment, la Comissió Ad Hoc del CIA (Consell Internacional d'Arxius) va identificar com a objectiu principal dels estàndards descriptius: «garantir la creació d'unes descripcions congruents, apropiades i autoexplicatives».

Congruents, perquè la tasca de qualsevol persona que consulti un instrument de descripció o una sèrie d'instruments de descripció serà més fàcil si tota la informació es presenta segons els mateixos principis i els mateixos estàndards de correcció i de coneixements, i així l'usuari podrà confiar en la integritat de la seva presentació.

Apropiades, perquè el temps de recerca és massa valuós per malbaratar-lo escodrinyant muntanyes d'informació innecessària o detalls irrellevants.

Auto-explicatives, perquè com més gran sigui el nombre d'instruments de descripció, d'obres de referència o de pantalles d'ordinador que hagi de consultar l'usuari abans d'arribar a la informació desitjada, més frustrant, més llarga i més costosa serà la recerca.

La majoria d'agències i de serveis d'arxius del Regne Unit tenen la seva normativa o els seus estàndards propis per a les descripcions contingudes als seus instruments de descripció. Però no coincideixen necessàriament amb els de Public Record Office. Els estàndards editorials de la PRO estan regulats per documents interns

que han estat revisats els darrers anys per tal de millorar-ne la congruència. La seva àrea d'influència també comprèn la preparació de documents per transferir des de departaments governamentals i agències, però no necessàriament a altres dipòsits. No existeix una direcció central d'arxius, i la Institució Britànica d'Estàndards (la nostra entitat encarregada de l'estandardització) a penes ha començat a tractar aquest camp d'informació. La conseqüència és que, al país, hi ha moltes pràctiques diferents. El format de la sortida de dades de la informació arxivística varia considerablement d'una institució a l'altra. Una de les funcions de la meua institució, la Royal Commission on Historical Manuscripts, és la de reunir al National Register of Archives, que es troba a la seva sala de recerca pública, a Londres, milers i milers de llistes, catàlegs, índex, guies i altres tipus d'instruments de descripció d'arxius, de biblioteques i de propietaris privats de documents històrics. Arriben, totalment desestandarditzats, en forma de manuscrit, de mecanografiat, d'impressió per ordinador, de llibre imprès i de microfita. Però, com Michael Cook i Margaret Procter han demostrat en el *Manual of Archival Description*², una anàlisi detallada dels continguts dels instruments de descripció britànics posa de manifest que, malgrat aquesta varietat i independentment de si els dipòsits reconeixen el fet o no, principalment *utilitzen* els mateixos elements essencials de dades i components bàsics de descripció. És a dir, no cal disposar de mètodes idèntics de presentació per tal de transmetre essencialment els mateixos tipus d'informació. Això també és cert fins i tot pel que fa a les descripcions processades per ordinador que utilitzen camps estructurals. L'«estil de la casa», com l'anomenem nosaltres, —l'estil

de presentació que s'adapta millor a les necessitats del dipòsit original— pot haver trigat molt de temps a ésser estandarditzat, fins i tot en una mateixa institució. L'estandardització total sembla un objectiu molt poc realista. No hi ha un desig generalitzat a la professió d'avançar envers l'estandardització total de la sortida de dades. I atès que els arxius i les institucions que la generen són únics, pot haver modificacions legítimes en els requisits locals.

El National Register of Archives es va fundar l'any 1945, molt abans que la informatització fos aplicada als instruments de descripció arxivística. El seu objectiu era centralitzar la informació, en lloc de promoure o de ser el vehicle de l'intercanvi d'informació entre un dipòsit i un altre. Per assumir un altre objectiu de la descripció arxivística de l'obra de la Comissió Ad Hoc del CIA, el National Register of Archives fou dissenyat per «possibilitar la integració de la descripció de diferents dipòsits en un sistema d'informació unificat»³. Per tal de posar a disposició del públic totes les llistes i els catàlegs de consulta, es va haver de dissenyar un sistema d'allò que ara anomenaríem *«punts d'accés»* o, si ho preferixen, *termes d'índex*. És a dir, calia identificar, a partir d'aquesta gran quantitat de dades, els elements amb els quals una persona hauria de poder iniciar una recerca històrica a *nivell nacional*. Ara aquests índexs nacionals estan informatitzats, i molts dels instruments de descripció que rebem també han estat generats per ordinador, com a mínim per un processador de textos. Però a gairebé tots els dipòsits del Regne Unit, l'accés públic a la informació encara es fa mitjançant còpies dures (principalment mecanografiats o llistes impreses), no amb pantalles d'ordinador; en molts aspectes, això facilita que la gent pugui fullejar.

Actualment, no tenim la intenció de recollir el text complet dels instruments de descripció en forma llegible per màquina, sinó que només informatitzarem la informació que tinguem en el suport adequat com si fos el nostre «catàleg de catàlegs».

Quan reunim instruments de descripció de molts dipòsits individuals i comencem a considerar-los com a fons de dades *nacionals*, hem d'aplicar uns criteris diferents per als mètodes i per als continguts de la descripció dels que hauríem d'aplicar a nivell de dipòsit individual. Fins i tot, podria ésser necessari fer alguna cosa tan bàsica com establir un títol o un nom nacional estàndard per a *fons*, diferent d'aquell emprat localment, per exemple en el cas de documents familiars que s'han dispersat entre diversos dipòsits o que per tradició local s'anomenem com la casa en la qual es van acumular. O, per posar un altre exemple, podria ser factible mantenir, al dipòsit individual, índexs referents a cada persona i cada lloc esmentats als documents originals o als instruments de descripció, potser en un cas extrem totes les referències a tots els carrers d'un poble. A nivell nacional, potser és concebible només com a exercici intel·lectual, especialment amb els ordinadors cada cop més potents d'avui dia. Però quines en serien les conseqüències? Sovint, les grans bases de dades que serien costoses de mantenir i cada cop més difícils d'explorar, i en les quals una gran proporció de dades seria redundants, mai no han tingut objectius de recerca. Segurament, això no es pot defensar com a ús de fons públics.

La nostra solució ha consistit a indexar de forma selectiva, partint de la base de l'arxivística. Intentem identificar i indexar, si és possible, el creador o l'acumulador dels documents, independentment de si es tracta d'una persona, d'una empresa o d'una ins-

titució; donar detalls succintes dels propis documents quan la informació es pot descobrir amb els instruments de descripció que tenim i, més especialment, donar una indicació o bé del dipòsit en el qual es conserven els documents o bé d'una altra font d'informació, com ara una obra de referència publicada. És important entendre que cerquem indicis sobre l'existència i la situació d'arxius a partir de moltes fonts que no són instruments de descripció, per exemple de referències publicades a llibres i a revistes i d'informes anuals d'adquisicions dels arxius. En alguns casos, aquests primers indicis poden ser poc més que el nom del *fons*, de la persona o de la institució que els va crear.

No disposem de fonts per indexar tots aquells personatges que van generar o rebre un document arxivístic, sinó solament per a les personalitats més prominents de la vida pública i la història nacional, la mena de persona que s'ha fet un lloc al nostre *Dictionary of National Biography* o a les guies de les professions, per exemple. Però també ens ha influït la quantitat i la importància històrica dels propis documents. Per tant, d'una banda, poden trobar-s'hi documents abundants i històricament importants d'un personatge relativament secundari, mentre que, d'altra banda, cartes desaparellades de monstres de la història com el duc de Wellington o Lord Nelson es descartaran i ens concentrarem en la identificació i la descripció de les sèries més importants de documents que els han sobreviscut, perquè considerem que això satisfarà les necessitats d'un major nombre d'investigadors. Reconeixem que aquest plantejament té les seves limitacions i és sens dubte elitista.

Per això, hem començat a estudiar les maneres d'ampliar la nostra cobertura a

personatges menys coneguts, incloent-hi més dones, ja que fins ara han estat poc representades a les nostres obres de referència nacionals. Recentment, s'ha publicat un volum amb el títol *Dictionary of National Biography: Missing Persons*⁴, que pretén corregir algunes d'aquestes qüestions, i s'està preparant una nova versió del *DNB* que pot fer-nos reflexionar sobre les nostres idees d'allò què significa la fama nacional.

Mentre que als Estats Units i al Canadà s'han fet grans avenços envers la unificació dels estàndards nacionals per al control de l'autoritat, al Regne Unit, fins i tot les principals entitats nacionals, la Public Record Office, la Biblioteca Britànica, la meua comissió, els museus nacionals i les biblioteques universitàries, han desenvolupat diferents sistemes per a la verificació i la denominació de noms de persones, de llocs i d'entitats corporatives. El 1992, es va crear per primera vegada un grup de treball per investigar si seria possible d'arribar a un plantejament comú a nivell nacional i es va mostrar interès pels principis mitjançant els quals seleccionem i verifiquem informació per al National Register of Archives. Estic segur que els problemes els seran molt familiars: no solament com cal escriure els noms propis, sinó com cal representar els títols i les graduacions; com cal descriure les professions i els oficis; quina forma de nom de lloc cal emprar, especialment quan ha canviat amb el decurs del temps o quan les seves fronteres geopolítiques han canviat, etc. Fins que no ens posem d'acord a nivell nacional sobre aquests temes, hi ha poques esperances de poder arribar a un acord a un nivell internacional. Però si *podem* posarnos d'acord, estarem en posició d'assolir un altre dels objectius de la descripció arxivística de la Comissió Ad Hoc: «poder

compartir les dades de l'autoritat»⁵. Comencem a reconèixer que això pot ser quelcom valuós, com a mínim pel que fa als noms —de persones, de llocs i d'entitats corporatives. Però, i els temes?

Els pot sorprendre saber que el National Register of Archives no té cap «índex temàtic», en el sentit en què la majoria de la gent utilitza aquest terme. Aquest és un altre camp on poden demanar-se diferents requisits a nivell local, nacional i internacional. Respecte al dipòsit individual, és normal compilar índexs temàtics en fons o sèries especials amb una referència directa al contingut dels documents o a la informació, continguda en l'instrument de descripció sobre els documents. En alguns casos, és possible fer un índex temàtic central que cobreixi tots els documents en un dipòsit i, certament, moltes persones aspiren a aconseguir-ho. Però posar-se d'acord en una cosa semblant a una antologia seria molt difícil. El 1970, un grup de treball de la Societat d'Arxivers del Regne Unit va intentar fer-ho i durant un temps també ho va provar el National Register of Archives, però cap dels dos programes no va obtenir acceptació perquè hi havia massa diferències pel que fa als requisits locals.

Diferents tipus de dipòsits tenen diferents necessitats. No podem esperar que una organització altament especialitzada com la British Antarctic Survey, per exemple, pugui utilitzar el mateix tipus d'antologia temàtica que un arxiu del govern municipal ni que una institució com la Bodleian Library d'Oxford o la British Library Manuscript Collections abandoni segles de pràctiques en aquest camp tan complicat, per tal de seguir un nou pla nacional. Poden existir variacions regionals pel que fa als requisits: és poc probable, per exemple, que la Public Record Office d'Irlanda del Nord pugui

emprar fàcilment els mateixos títols temàtics que la Public Record Office de Londres o que una ciutat escocesa utilitzi els mateixos títols que una d'anglesa, ateses les variacions regionals de les estructures legislatives, governamentals, de la societat i de l'ús de la llengua.

Amb això, no vull negar que els dipòsits amb classes estretament lligades de fons especialitzats, com aquells que s'especialitzen en imatges mòbils o enregistraments de so o els arxius dels centres de recerca científica de disciplines estretament vinculades com la medicina i la cirurgia, puguin posar-se d'acord per tal d'emprar una antologia comuna o un plantejament comú quant a la descripció i la indexació temàtica. Un enfocament nacional uniforme que abasti tots els requisits possibles? No, no ho crec. I encara menys a nivell internacional. A qualsevol nivell, els recursos necessaris per mantenir una antologia temàtica adequadament actualitzada (i això és un requisit necessari) i per controlar la seva aplicació s'han d'estudiar amb cura abans d'arribar a cap compromís.

Tinguem en compte un altre aspecte d'aquest problema, tal com se'ns planteja al National Register of Archives. He explicat que la naturalesa i la qualitat dels instruments de descripció que rebem és molt variable. Disposem d'una barreja de llistes de resum i catàlegs detallats. De vegades, només tenim informació preliminar sobre el coneixement de l'existència de documents d'un individu o d'una institució concrets. A partir d'aquí, és impossible aplicar criteris estàndards per crear un índex temàtic fiable, atès que les pròpies dades representen diversos nivells d'informació o cap informació sobre el contingut dels documents. No es pot construir, a partir d'un sol instrument de descripció, el mateix tipus

d'índex temàtic que es construiria a partir d'uns coneixements detallats sobre el material original. Probablement, és poc ètic i certament inútil fer assumpcions sobre el contingut del tema partint d'una informació inadequada. Potser seria possible convidar persones que han contribuït en les dades per tal d'indicar el contingut del tema, però llavors seria impossible garantir l'aplicació congruent de la normativa o de les convencions.

Intentem eludir el problema de dues maneres: primer, encoratjant els usuaris perquè pensin de forma arxivística, que busquin documents sobre un determinat tema guiant-se pel tipus de persona o d'institució que més probablement hi haurà estat interessada, i segon, desenvolupant el que es podria anomenar una antologia funcional, per poder indexar les entitats corporatives segons la naturalesa de les seves activitats. Aviat esperem poder ampliar aquest procés a les professions i als oficis del nostre índex personal.

Així doncs, espero que comencin a entendre perquè he dit que el tipus d'estàndards que s'apliquin depenen d'allò que es vulgui assolir. Actualment, al National Register of Archives, hi reunim informació de manera centralitzada; superposem els nostres estàndards i, si és necessari, hi afegim els títols dels fons, compilem índexs nacionals selectius i controlem el resultat final des d'un punt de vista nacional. Els col·laboradors de les llistes no han de complir cap estàndard concret.

Potser atès que hem posat en pràctica aquest sistema i que funciona bé, i atès que som un país petit on és fàcil que els arxivers (i els historiadors) es coneguïn, actualment hi ha poca demanda per a l'intercanvi automatitzat de dades entre dipòsits, tot i que és possible que la demanda augmenti

a mesura que les aplicacions informàtiques s'utilitzin més àmpliament i el seu potencial s'entengui més bé. Al National Register of Archives, hem començat a estudiar els mitjans a través dels quals les dades es poden transmetre i rebre de forma automatitzada⁶. Però ja existeixen altres mitjans per satisfer les exigències locals actuals: possibilitat d'esdevenir soci de les xarxes informatitzades nacionals existents per a aquells que desitgin obrir totes les fonts de les seves dades informatitzades a un públic més ampli o l'intercanvi de dades en disquet o per transport modern entre dipòsits que volen col·laborar en projectes de supervisió i de descripció conjunts.

L'intercanvi de dades automatitzades entre dos dipòsits o entre dues bases de dades requereix els seus estàndards propis: uns estàndards que regulin els sistemes informatitzats i la interfase entre ells, que controlin el contingut i la vàlua de les dades a les quals s'accedeix dins de cada sistema, així com l'estructura d'aquestes dades. Aquests estàndards han estat objecte d'una anàlisi molt detallada, especialment, a Amèrica del Nord⁷, he de retre homenatge als esforços incansables i impressionants dels col·legues dels Estats Units i del Canadà, en aquest camp.

Els dipòsits que ja compilen els seus propis instruments de descripció a través de mitjans informatitzats coneixen la disciplina que es requereix. Porqueria cap a dintre, porqueria (o res) cap a fora! Quan es tracta de l'intercanvi de dades entre dipòsits, la normativa potser hauria d'ésser més estricta. Cal reconèixer que mentre que els instruments de descripció escrits a mà o impresos poden intercanviar-se lliurement a nivell internacional sense cap exigència d'estandardització, l'explotació i l'intercanvi del mateix tipus d'informació informatitzada

requereix nous graus d'estandardització. La qüestió és: fins on estem disposats a arribar en aquesta estandardització?, fins a quin punt podem esperar que les institucions participants acceptin els nous estàndards i els apliquin de manera congruent? Això dependrà dels beneficis que se n'esperin; i parlaré d'això breument al final de la meva presentació.

Quan vaig convertir-me en arxiver, fa més de vint anys a la Public Record Office o, de fet, dotze anys després quan vaig entrar a la Historical Manuscripts Commission, no podia pensar que aquestes funcions essencialment nacionals em portarien a fer una pila de visites internacionals i a complir un munt d'obligacions.

Però suposo que la meua pròpia experiència reflecteix el que ha passat als arxivers en general i cada cop més a mesura que transcorren els anys. La nostra professió s'està internacionalitzant. Ja no podem limitar-nos a un dipòsit en concret i les nostres preocupacions tampoc no s'hi limiten o, fins i tot, no es limiten a un país concret. Més que mai, les idees professionals s'estan estenen a tot el món. L'experiència es comparteix a nivell internacional i ens agrada conèixer de quina manera les pràctiques professionals d'altres països poden variar de les nostres o donar suport a les nostres. Les nostres associacions professionals ja no limiten les assistències i les ponències a les seves conferències als membres de la seva nacionalitat. És corrent invitar a ponents d'altres nacions. Ens alegrem d'aquest intercanvi lliure d'opinions i ens en beneficiem.

Per demostrar de quina manera tan seriosa els anglesos, amb la seva insularitat llegendària, es prenen aquest repte, una de les nostres escoles de formació arxivística de la Universitat de Liverpool està a punt d'estrenar un curs de «francès per a

arxivers», perquè els participants puguin comunicar-se de manera més eficaç a nivell internacional. La universitat espera poder desenvolupar aquest mateix plantejament per a altres idiomes, en el futur.

La mateixa tendència és evident entre els nostres lectors. És més arriscat que mai assumir que només els historiadors del Regne Unit voldran accedir als arxius dels dipòsits britànics, o que només els catalans voldran accedir als de Catalunya. La tendència no és gens sorprenent en el cas d'un gran dipòsit nacional com la Public Record Office del Regne Unit, que, i no exagero, conté informació sobre tots els països del món. Però, som testimonis d'un interès més general pels arxius britànics, inclosos els documents privats. Per exemple, entre les persones que van utilitzar per primera vegada el nostre National Register of Archives de Londres, que ho cobreix tot excepte els documents públics, la proporció d'usuaris no britànics ha augmentat progressivament durant els tres darrers anys del 26% al 29% i al 32%. Provenen predominantment, però no només exclusivament, d'altres països de parla anglesa. A la inversa, el 46% —gairebé la meitat— dels estudiants de postgrau d'història moderna (del segle setze als nostres dies), enregistrats en cursos superiors al Regne Unit el 1992, estudiaven un aspecte de la història estrangera o internacional. Per tant, independentment de si som arxivers o historiadors, les fronteres nacionals cada cop tenen menys importància.

Al mateix temps, la revolució de les comunicacions, que ha introduït ordinadors i fax a la majoria dels centres de documentació del Regne Unit, ha proporcionat uns mitjans de manipulació i de transmissió d'informació nous i més ràpids. Això ha augmentat les expectatives, tant entre els

arxiviers com entre els historiadors, d'un ràpid accés com a mínim a una informació succinta sobre els fons d'un dipòsit i sobre la seva importància en projectes de recerca específics. Hi ha una demanda creixent per a una disseminació més estesa de la informació. De quina manera nosaltres, des de la comunitat arxivística internacional, responem a aquest repte?

El 1988, el CIA, amb el recolzament de l'Arxiu Nacional del Canadà, va reunir un grup representatiu d'experts internacionals en la descripció arxivística, a Ottawa, perquè comparessin les diferents pràctiques nacionals i exploressin si hi havia les bases per a la millora de l'intercanvi internacional d'informació descriptiva sobre els arxius.

A la reunió es va fer una crida al desenvolupament d'estàndards internacionals per a la descripció d'arxius, que serien aplicables a entorns manuals i automatitzats, i a la participació de la comunitat arxivística mundial per unificar i provar aquests estàndards. Es va crear un grup reduït encarregat de dissenyar un pla de treball per a la posada en pràctica de les propostes i per recolzar el CIA en la determinació de la durada i del cost del projecte esmentat. Només es va celebrar una reunió, breu i satisfactòria, a París, el 1989 (sota els auspicis de la Unesco i del CIA). Jo no vaig assistir a la reunió d'Ottawa, però sí a la de París. Tinc una advertència a fer a aquelles persones que anhelen tenir una vida internacional: siguin puntuals. El meu vol de Londres va arribar amb retard i jo vaig arribar tard al restaurant on la resta de delegats acabaven el dinar preliminar. Naturalment, ja havien parlat sobre qui havia de presidir la reunió l'endemà i cada un d'ells tenia una bona raó per no haver d'assumir aquesta responsabilitat. Així doncs, em va tocar a mi.

Per on podíem començar? En primer lloc, vam revisar les obres sobre estàndards descriptius que sabíem que s'estaven duent a terme a nivell mundial i vam fixar-nos concretament en tres manuals nous sobre el tema, que o bé ja eren acabats o bé estaven en curs: als Estats Units d'Amèrica, la segona edició d'*Archives, Personal Papers and Manuscripts*⁸, de Steven Hensen; al Regne Unit, el *Manual of Archival Description*⁹, de Michael Cook i Margaret Procter; i al Canadà, els *Rules for Archival Description*¹⁰. Cada una d'aquestes obres enfocava el tema de manera independent i no estàvem segurs que les seves recomanacions es poguessin harmonitzar. Així doncs, vam encarregar un estudi comparatiu a Sharon Thibodeau de l'Arxiu Nacional de Washington DC.

Vam recomanar que el CIA establís un grup per tal de dur a terme aquesta tasca. El 1990, es va reunir una comissió ad hoc sota la meva presidència, a Alemanya. Val a dir que és molt difícil coordinar feina d'aquest tipus i que és molt car celebrar fins i tot una reunió plenària l'any, que realment no és suficient si es vol que la feina avanci ràpidament. Cap de les nostres obres no hagués estat possible sense el suport econòmic de la Unesco i dels diversos arxius nacionals i direccions d'arxius que han organitzat les reunions.

A Alemanya, vam redactar un esborrany de la Declaració de Principis referent a la descripció arxivística per tal de garantir que tots partíem del mateix punt. I vam acordar que, malgrat l'existència evident de moltes divergències en les pràctiques d'arreu del món a causa de les diferents tradicions nacionals i de la naturalesa dels arxius i dels documents que es troben als diversos sistemes d'administració, compartim certes conviccions bàsiques, especial-

ment allò que en francès es diu *respect des fonds* i en espanyol *principio de procedencia*, el principi que diu que arxius de la mateixa procedència no han de barrejar-se amb arxius de qualsevol altra procedència; de fet, no estem totalment d'acord amb la definició de procedència, però, d'això, ja en tornaré a parlar més endavant. Quan ordenem i fem la descripció d'arxius, essencialment, tots intentem assolir els mateixos objectius professionals, independentment del nostre país d'origen. Després d'un llarg debat, la Comissió Ad Hoc va arribar a la conclusió que calen unes bases per a la unificació, no només en els nostres principis, sinó també en la normativa que pot aplicar-se a una forma estandaritzada de descripció arxivística, que a la llarga, si no immediatament, pot facilitar l'intercanvi de dades entre fronteres nacionals.

Vam fer arribar la Declaració de Principis a tots els membres del Consell Internacional d'Arxius de la categoria «B» (és a dir, les associacions professionals d'arxiviers) i als grups regionals del CIA, perquè ens donessin la seva opinió. Encara que el primer grup de respostes no va ésser gran, n'hi va haver prou per destacar algunes diferències fonamentals entre els diferents països, pel que fa a la interpretació dels conceptes clau de la nostra professió. Va ser especialment cert en el cas de termes com *procedència*, fons i *sèrie*, però fins i tot també en el cas de *descripció arxivística*.

En la nostra segona reunió, a Madrid, al començament de 1992, vam revisar àmpliament la Declaració de Principis, ateses les respostes rebudes a nivell internacional. Gràcies als esforços d'un reduït grup de treball que va comparar les dades dels tres manuals que abans he esmentat, vam poder redactar una llista pactada dels principals elements de dades que requereix la

descripció arxivística. Vam descriure els objectius de cada element i vam establir una proposta de normativa per a la seva utilització. Vam aplegar aquesta informació en un esborrany titulat *General International Standard Archival Description*¹¹ que anomenaré l'Estàndard per ésser més breu.

La Declaració revisada i l'Estàndard es van distribuir internacionalment. Érem conscients del fet que malgrat els nostres primers esforços per assolir una àmplia distribució, molts arxiviers no havien tingut oportunitat de llegir la Declaració i de fer-ne un comentari. Així doncs, estàvem satisfets per l'autorització de la publicació d'ambdós esborranys en un cert nombre de revistes professionals, incloses *Archivaria* i *Archivi & Computer*, i també per la traducció als idiomes de treball del CIA, per estudiar-los i comentar-los durant el dotzè Congrés Internacional d'Arxius a Mont-real, el setembre de 1992.

Aquells de nosaltres que vam poder assistir al Congrés vam celebrar una sessió oberta especial que va assolir una assistència total, a més d'un debat sobre les diferències de terminologia i de pràctica i, fins a cert punt, sobre les diferències de principi. Una gran delegació bàsicament australiana, però amb el suport d'alguns col·legues americans i britànics, va argumentar que, en el context dels documents governamentals moderns, les sèries (i no com havíem debatut, els fons) eren el nivell més viable de descripció arxivística; que una sèrie s'havia de considerar com una cosa continuada quan els documents passaven, amb les funcions que generaven, d'una agència a una altra i continuaven creixent, com sovint passa a moltes estructures governamentals modernes, i que qualsevol definició de procedència o de fons, basada només en el darrer ús actiu dels documents

abans de la seva transferència i el no reconeixement de la procedència múltiple en el decurs del temps, era com una mena de fotografia, quan el que calia era més aviat una pel·lícula que seguís els documents durant tota la seva història administrativa. Ens enfrontàvem no solament a interpretacions variants dels fons, sinó també a variacions en la pràctica de la documentació d'informació sobre els creadors dels documents i les seves funcions. Reconeixeran tots els aspectes clàssics del debat entre Michel Duchein i Peter Scott¹².

Aquestes diferències no són el nucli del meu missatge sobre els estàndards descriptius, perquè la Declaració de Principis mai no va pretendre ésser un estàndard. Crec que cal fer-ne una resolució nacional i no internacional. Però, si entenen l'anglès o el francès, els recomano que llegeixin dues publicacions recents que exploren aquest tema amb detall i que revelen les dificultats encara existents a l'hora de definir i aplicar el concepte de fons. Es tracta d'un estudi publicat per Terry Eastwood per al Bureau of Canadian Archivists, el 1992, titulat *The Archival Fonds: From Theory to Practice*, i el número de l'estiu de 1992 de la revista canadenca *Archivaria*, amb articles d'Hugo Stibbe, director del projecte descriptiu d'estàndards del CIA, i de David Bearman. Es podria dedicar una conferència sencera a aquesta tema.

La Comissió Ad Hoc també havia escollit deliberadament una definició limitada de *descripció arxivística*, per tal de donar a entendre que estava fonamentalment preocupada per la informació que es podia aspirar a intercanviar més adequadament a nivell internacional, és a dir, la descripció definitiva assolida després d'haver transferit els documents al dipòsit i d'haver-los ordenat. Ens van criticar dient que la des-

cripció arxivística, a la pràctica, abasta un camp més ampli que arriba a la gestió dels documents durant tot el seu cicle de vida. Però havien interpretat erròniament els punts de consulta del nostre projecte concret, car mai no havíem negat l'existència d'altres aspectes i etapes en la descripció arxivística ni que potser caldria dissenyar uns estàndards per regular-los, també. Evidentment, vam reconèixer que, avui dia, en alguns sistemes, l'arxiver pot participar en la creació de les sèries o en l'establiment i el control d'arxius electrònics, però no és l'objectiu del projecte.

Quan les delegacions nacionals a l'Assemblea General del CIA van recolzar, de manera unànime, la feina de la comissió i van acceptar la Declaració de Principis, ens vam trobar davant un dilema, perquè havíem de prendre nota d'aquestes diferències honestes i expressades obertament. Vam decidir revisar la Declaració a la propera reunió.

Gairebé he acabat la meua història. Ens vam tornar a reunir a Estocolm el gener de 1993. Vam començar a considerar els nombrosos comentaris que havíem rebut de la comunitat internacional sobre l'Estàndard, i amb l'ajuda de Chris Hurley, patrocinat per la Societat Australiana d'Arxivers, vam adaptar aquest document, específicament, per tenir en compte els sistemes en els quals les sèries, enlloc dels fons, es consideren (*de facto*) el nivell més ampli de descripció, i en els quals la informació sobre la procedència, el creador (o creadors) dels documents i les funcions administratives que van generar els documents es manté separada de les descripcions dels propis documents, per exemple, en el cas d'un arxiu d'autoritat. Al final del debat, ja no teníem diferències fonamentals respecte a aquests temes i vam estar unànimement d'acord en

la importància de documentar la procedència dels documents, així com del seu contingut, i de regular l'intercanvi internacional d'aquesta informació, independentment de la seva forma de conservació.

Vam tornar a estudiar tots els comentaris sobre la Declaració de Principis. Però vam decidir que després d'haver assolit un acord substancial pel que fa a l'Estàndard, havíem de concentrar els nostres limitats recursos a anar cap endavant enlloc d'aturar-nos a revisar un document que ja havia complert el seu objectiu principal, concentrant l'atenció internacional en els temes en joc. Igualment, vam reconèixer que, malgrat el recolzament unànim de l'Assemblea General, el document no va aconseguir una acceptació universal. Per tant, vam prendre deliberadament la decisió de no intentar publicar-lo àmpliament com a document oficial.

El finançament inicial de la Unesco per a aquest projecte s'ha acabat, però si podem reunir més diners esperem desenvolupar l'obra: amb la publicació de la General International Standard Archival Description a través del CIA, que confiem que sigui possible a final d'any, i animant els col·legues d'arreu del món perquè el provin a la pràctica; amb la preparació d'una normativa per a la documentació de la procedència; amb l'elaboració d'unes directrius sobre el control d'autoritat i els «punts d'accés»; amb la preparació d'una normativa per a la descripció de mitjans específics, prèvia consulta, si cal, als comitès especialistes adequats del CIA i d'altres entitats internacionals, per exemple en el cas dels arxius sonors, imatges immòbils i mòbils, mapes i plànols, arxius generats per ordinador, etc, perquè el que hem fet fins ara és només una sèrie de normes generals que potser hauran d'ampliar-se i desenvolupar-se en

aquestes i altres circumstàncies, i, per últim, amb la promoció d'un o de més formats electrònics gràcies als quals les dades puguin intercanviar-se internacionalment.

M'agradaria presentar-los breument l'esbós de la General International Standard Archival Description, a través d'una llista d'elements que s'hi identifiquen. Es considera que només es requerirà un grup d'aquests elements a la majoria de les transaccions d'intercanvi internacional, segons els objectius de l'intercanvi. Hem identificat 26 elements que per raons de conveniència s'han dividit en sis «àrees», tal com mostra la següent taula:

TAULA:

ELEMENTS DE DADES REGULARS
PER A LA GENERAL INTERNATIONAL
STANDARD DESCRIPTION

Àrea de declaració de la identitat

Quantitat mínima d'informació que probablement s'exigirà per a la identificació del material objecte de la descripció.

1. Codi de referència
2. Títol
3. Dates de creació del material
4. Nivell de descripció (fons, sèries, etc.)
5. Extensió de la unitat de descripció (quantitat, volum o mida)

Àrea de context

Informació referent al context en el qual es van crear i transferir els documents

6. Nom del creador (si no està inclòs al títol)
7. Història administrativa / biogràfica
8. Dates d'acumulació de la unitat de descripció
9. Història de la conservació
10. Font immediata d'adquisició

Àrea de contingut i d'estructura

Informació sobre els continguts dels documents i la manera com han estat ordenats.

11. Abast i contingut / resum

12. Informació sobre avaluació i tria
  13. Transferències
  14. Sistema d'organització
- Àrea de les condicions d'accés i d'ús*
- Informació que els usuaris potencials han de conèixer sobre les condicions i les restriccions d'accés al material.
15. Condició legal
  16. Condicions d'accés
  17. Copyright / condicions que regulen la reproducció
  18. Llengua del material
  19. Característiques físiques
  20. Instruments de descripció
- Àrea de materials aliats*
21. Localització dels originals (en cas que allò que es descriu sigui una còpia)
  22. Existència de còpies
  23. Unitats de descripció relacionades (en el mateix dipòsit)
  24. Material associat (en un altre dipòsit)
  25. Nota de la publicació

Àrea de nota

(Qualsevol altra informació addicional)

26. Nota

Això em porta, finalment, a fer una sèrie de preguntes que potser voldran debatre. Quin tipus d'informació volem intercanviar internacionalment?, la informació succinta a nivell de fons o de sèrie serà suficient per a la majoria d'objectius?, quina necessitat podem identificar per a l'intercanvi de dades a nivells inferiors?, necessitem, per exemple, regular les descripcions a nivell d'articles, en el cas d'una pel·lícula

de cinema i d'enregistraments de so? Potser haurem d'avaluar per separat les diferents raons per a l'intercanvi de dades i els beneficis associats a cadascun. Sense aquests beneficis, hi ha poques possibilitats de convèncer la gent perquè adopti estàndards internacionals.

Contempen unes bases de dades gegants que apleguin informació d'arreu del món? No crec que el públic demani això. Més aviat es buscarà l'intercanvi bilateral de dades per a projectes específics, la compartició de dades d'autoritat, o la reunió d'informació succinta i especialitzada per a guies temàtiques o d'àrees per a les fonts. En alguns casos, voldrem aprofitar els recursos de les bases de dades existents com una alternativa per insistir en el fet que cada dipòsit individual ha d'adoptar uns estàndards uniformes? Sé que, a algunes persones, els agradaria veure instaurat un sistema pel qual els erudits estrangers poguessin identificar de lluny cada article individual requerit, abans d'una visita de recerca. Però, és aquesta una de les aplicacions probables del nostre Estàndard? Aquí hi ha moltes aspiracions, i potser contradictòries. He plantejat aquestes preguntes no perquè tinc totes les respostes, sinó perquè vull saber les seves opinions. L'única cosa que he volgut deixar clara en aquesta breu presentació és que molt probablement caldran estàndards diferents per a la descripció arxivística a nivell de dipòsit individual, nacional i internacional.

NOTES

- ¹ «Statement of Principles Regarding Archival Description». *Archivaria*, estiu de 1992, vol. 34, pàg. 13 paràgraf 1.3 (a). A partir d'ara anomenat «Statements».
- ² 2a edició, Gower Publishing, Aldershot, 1989.
- ³ «Statements», paràgraf 1.3 (d).
- ⁴ Editorial C.S. Nicholls, Oxford, 1993.
- ⁵ «Statement», paràgraf 1.3 (c).
- ⁶ «Information technology standards and archival des-

cription. Report of a working party to the [UK] National Council on Archives», març, 1991.

- ⁷ Vegeu especialment *American Archivist*, 1989, vol. 52, núm. 4.
- ⁸ Societat Americana d'Arxivers, Chicago, 1989.
- ⁹ Vegeu nota 2.
- ¹⁰ Bureau of Canadian Archivists, en curs.
- ¹¹ «ISAD(G), *Archivaria*, op. cit. pàg. 17-32.

RESUMEN

Los estándares para la descripción archivística han sido objeto de tanto debate profesional en los últimos años, que ni siquiera voy a plantear la pregunta «¿son necesarios los estándares?». Ya hemos superado esta etapa. Pero aún hay preguntas importantes: ¿qué tipo de estándares?, ¿qué grado de estandarización? y ¿a qué nivel: local, nacional e internacional?

La estandarización total del *output* es algo inalcanzable y quizá incluso no deseable, y el éxito del establecimiento y el control de estándares en parte depende de la naturaleza de los sistemas ya instaurados para la descripción de fondos y series archivísticas, la reunión de toda la información sobre los fondos de un único depósito, y para intentar hacer lo mismo a un nivel superior, nacional e internacionalmente.

RÉSUMÉ

Dans les dernières années, les normes de description appliquées aux archives on fait l'objet d'un débat tellement intense au sein de la profession que je puis me passer de poser la question: «Nous faut-il des normes?». Nous n'en sommes plus là en effet. Il reste cependant des questions de taille à résoudre: quel type de normes?, quel degré de normalisation? et à quel niveau: local, national, international?

Il n'est pas pensable, ni peut-être même souhaitable, que nous normalisions la totalité de nos activités; par ailleurs, le succès d'une tâche d'organisation et de contrôle de cette envergure dépend en partie de la nature des systèmes actuels, s'agissant de décrire les sources et séries documentaires, de rassembler toute l'information concernant les fonds d'un seul dépôt, et de tenter de faire de même à plus grande échelle, au niveau national et international.

SUMMARY

Standards for archival description have been the subject of so much intense professional debate in recent years that I am not even going to ask the question «Should there be standards?» We have passed that point. But there are still important questions to be asked: what sort of standards?, what degree of standardisation? and at what level: local, national and international?

Total standardisation of output is unattainable and perhaps even undesirable, and success in imposing and controlling standards depends in part on the nature of the systems already in place for describing archival fonds and series, for aggregating all the information about the holdings of a single repository, and for attempting to do the same on a higher level, nationally and internationally.